

Sojateelt is goed mogelijk, maar nog onvoldoende rendabel

Tonnage moet omhoog

Volgens Agrifirm kun je soja telen in Nederland. Om de teelt aantrekkelijk te maken, moet de opbrengst van 2 tot 3 ton per hectare wel naar 4,5 à 5 ton. Dat is genetisch haalbaar, stelt onderzoeksmanager Aaldrik Venhuizen. Die rassen moeten echter nog wel worden ontwikkeld.

Onderzoeks- en ontwikkelingsmanager Aaldrik Venhuizen van Agrifirm hoopt over enkele jaren met een geschikt sojasas voor Nederland te komen.

Waarom moeten we in Nederland/West-Europa aan de sojateelt?

„Nederland importeert op jaarbasis 1,8 miljoen ton sojaschroot uit Zuid-Amerika. Dat blijft over nadat de soja-olie is gewonnen. De sojateelt is in Latijns Amerika heel sterk uitgebreid en het beeld bestaat dat het ten koste gaat van het subtropische regenwoud. Het is daardoor een heel belangrijk maatschappelijk thema geworden. Vandaar de discussie: kunnen we dat niet regionaal gaan telen? Voor Agrifirm is het ook onderdeel van het verduurzamen van de grondstoffenstroom. Daarom hebben we ons ook aangesloten bij het keten-initiatief van Nevedi (samen met COV, NZO, PPE en de retailers, red.) om in 2015 alleen nog duurzaam geteelde soja te gebruiken.“
„Daarbij is wereldwijd slechts 14 procent van alle soja non-GM-soja, en de prijzen daarvan rijzen de pan uit. Europa is het enige gebied in de wereld met een ban op gen-gewassen. Het kan dus zeer interessant zijn om voor deze nichemarkt de juiste rassen te ontwikkelen. In Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk lijkt er wel een meerprijs haalbaar voor non-GM-soja.“

Waar staat de ontwikkeling nu?

„De belangrijkste bottleneck is de ontwikkeling van rassen die in ons klimaat passen. Soja is een subtropisch gewas, het heeft zon en warmte nodig, net als maïs. Dat konden we dertig jaar geleden ook alleen maar in Zuid-Nederland telen, met hele vroege rassen. Met soja zitten we nu in een vergelijkbaar stadium. We hebben vroege rassen nodig. Die moet je dan telen op grond die snel opwarmt en waar je in

september, oktober nog goed op kunt om te dersen. De betere zandgronden dus. Soja moet zo vroeg mogelijk de grond in, zodra de bodemtemperatuur boven de 10 graden is. Maar soja is wel erg gevoelig voor vorst. Zaai je te laat, dan kom je ook in de knel met oogsten. Je hebt minimaal 150, maar al gauw 180 dagen nodig. Eigenlijk kun je zeggen: waar je nu goed korrelmaïs kunt telen, kun je ook met soja beginnen.“

Is soja gevoelig voor ziekten?

„Eigenlijk niet. Soja kan last krijgen van een algemene bodemschimmel als sclerotinia, maar tot nu toe lijkt het voor bladschimmels redelijk ongevoelig. Wat onkruidbestrijding betreft hebben we inmiddels een aantal ontheffingen binnen voor middelen die zijn toegelaten bij droog te oogsten bonen.“

Hoe zit het met bemesten?

„Soja is een peulvrucht die zijn eigen stikstof aanmaakt omdat de plant in symbiose leeft met een stikstofbindende bodembacterie. Die komt hier van nature niet voor, dus we enten het zaad met die bacterie. Dat is in principe voldoende voor 70 à 80 procent van de N-behoefte; de rest haalt de plant uit de bodem. Alleen als de enting niet goed aanslaat, bij te koud weer bijvoorbeeld, moet je nog bemesten. Die bodembacterie verstoort de bodembalans overigens niet, want zodra de soja is geoogst, verdwijnt hij ook.“

Wat haal je van een hectare?

„We hebben het afgelopen jaar praktijkproeven gedaan in Brabant, Limburg en Flevoland, deels ook voor vermeerdering. We haalden gemiddeld rond de 2,5 ton van een hectare. Dat valt nog mee, want het was een regenachtige zomer met weinig zon. In Polen zijn ook proeven gedaan, daar kwam ongeveer twee ton van een hectare. In 2006 hadden we een project bij enkele biologische telers, toen realiseerden we ruim 3 ton per hectare.“

„De peulen hangen overigens best dicht bij de grond; het gewas lijkt op sperziebonen. Je moet dus een heel vlak perceel hebben om diep te kunnen dersen. Die peulaanzet is een aandachtspunt in de veredeling.“

En de hamvraag: hoe zit het met het financiële rendement?

„Als je uitgaat van de wereldmarktprijs, dan brengt

soja 350 euro op per ton, dus zeg 900 euro per hectare. We hebben de teeltkosten berekend op 700 euro per hectare. Daarin is ongeveer 370 euro gerekend voor mechanisatiekosten: land klaarmaken, zaaien, spuiten en dersen. Verder kun je uitgaan van 330 euro teeltkosten voor zaaizaad, bemesting en onkruidbestrijding.“

„Voor behoud van de kwaliteit zit de crux in het direct drogen na het dersen. Voor de winning van sojaolie hebben crushers als ADM in Rotterdam en Cargill in Amsterdam bonen nodig met maximaal 12,5 procent vocht. Wij oogstten het afgelopen jaar rond de 20 procent vocht. Kosten van transport, dersen en pandkosten komen dan uit op 60 euro per ton, bij 2,5 ton dus 150 euro per hectare.“

Het saldo bij eigen mechanisatie ligt daarmee op 420 euro per hectare, terwijl granen 600 tot 1.200 euro opbrengen.

„Soja kan inderdaad nog niet concurreren met graan, maar daar speelt ook mee dat Nederland qua graanopbrengst Europees koploper is, met gemiddeld 9,5 ton per hectare. Om concurrerend te worden, moet het sojatonnage wel omhoog van 2 à 3 naar 4 à 5 ton per hectare. Dan kun je goed meekomen.“

Is dat mogelijk, om die opbrengst zo ver te verhogen? In Zuid-Amerika halen ze 2,7 tot 2,8 ton van een hectare, in Noord-Amerika gemiddeld 3,3 ton.

„Ja, maar in de Verenigde Staten zijn ook telers die wel 6 ton van een hectare weten te halen. Technisch, genetisch gezien, vanuit de plant, zijn dergelijke opbrengstverhogingen realistisch haalbaar. Alleen: die rassen moeten nog wel worden ontwikkeld voor Nederlandse omstandigheden.“

Wanneer is het zo ver?

„We werken samen met een particuliere Nederlandse kweker, die al jaren geleden is begonnen met het veredelen van soja. We hebben sinds 2011 een rassenproef liggen bij het PPO, en we hebben nu twee rassen aangemeld voor de Rassenlijst. Ik verwacht dat er van die twee in elk geval één redelijk vroeg ras op de lijst van 2012 komt. Kweekwerk is een weg van lange adem, maar we hopen over enkele jaren met een goed concurrerend ras te kunnen komen.“ ■

Experimenten teelt soja

Niet alleen in Nederland wordt geëxperimenteerd met de sojateelt. In Polen ligt een proef van 60 hectare (waar Agrifirm ook zijdelings bij is betrokken) en ook in Zuid-Duitsland breidt het areaal snel uit tot inmiddels al ongeveer drieduizend hectare. In Italië is men zelfs al aan de 127.000 hectare. De markt voor non-GM-soja in landen als Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland – daar waar de meest gentech-kritische consumenten zitten – is daar de belangrijkste drijfveer.